

**AZ USAID
FELFÜGGESZTÉSÉNEK
HATÁSAI A GLOBÁLIS
SEGÉLYEZÉSI RENDSZERRE**

Migrációkutató Intézet

**Gyorselemzések
Németh Márton**

2025/4

2025.03.31.

AZ USAID FELFÜGGESZTÉSÉNEK HATÁSAI A GLOBÁLIS SEGÉLYEZÉSI RENDSZERRE

A 2020-as évek elején a nemzetközi rendszert számos humanitárius katasztrófa rázta meg és terhelte le a koronavírus járványtól az ukrajnai, gázai és szudáni háborúig. Ezen válságok hatására 2023-ban a humanitárius segítségre szorulóknak száma rekordmagas, 311 millió főre emelkedett, szemben az öt évvel korábbi 168 millióval. Ennek ellenére a humanitárius finanszírozás stagnált: a közvetlenül ezek megoldását célzó vészhelyzeti alapokba mindössze 43,4 milliárd dollár gyűlt össze, ami 1,1%-kal kevesebb, mint 2022-ben. A Trump-elnökség kezdetével pedig a jövő még bizonytalanabbnak tűnik azok számára, akik eddig is a globális folyamatok vesztesei voltak.¹

Ugyanakkor az is látszik, hogy túlzás lenne önmagában az új amerikai adminisztrációt vádolni az apadó forrásokért, sőt: Washington döntése részben éppen arra reakció, hogy mi-közben az elmúlt években folyamatosan hallhatjuk a mantrát a feltörekvő új hatalmi központokról, azok nem vagy alig vállalnak szerepet a rászorulóknak segélyezésében.

Ebben az elemzésben bemutatjuk a korábbi évek segélyezési trendjeit. Megvizsgáljuk, milyen szereplők játszottak kulcsszerepet ezen a színtéren, és ebből mennyi érkezett meg a rá-szorulókhöz. Illetve elemezzük, hogy az USA háttérbe szorulásával más szereplők – mint Kína vagy az EU – képes-e, akarják-e betölteni a keletkezett űrt.

Trump ismét a kormánykeréknél

Donald Trump ismételt elnökségi ciklusa számos változást hozott az amerikai belpolitikában és az USA nemzetközi szerepében. A belpolitikában gazdasági újraszervezés megy végbe legfőképpen az állam és piachoz kötődő hozzáállás tekintetében. Az állami kiadások visszavágása és az állami bürokraták számának csökkentése a fiskális konszolidációt megcélzó programjának fő eszközei. A nemzetközi politikában pedig sokkal pragmatikusabb, reálpolitikai irányvonulat követő hozzáállást tapasztalhatunk. Ennek a két folyamatnak lett áldozata az USAID, amely az amerikai kormány ügynöksége és a külföldi fejlesztési és segélyezési politikát volt hivatott koordinálni.

¹ DÉFIS HUMANITAIRES, 2024

Gyorselemzések 2025/4

2025 elején Marco Rubio külügyminiszter bejelentette, hogy a USAID az életmentő segélyezéseken kívüli támogatásokat három hónapra felfüggeszti annak érdekében, hogy felülvizsgálják, azok megfelelnek-e az USA érdekeinek. Azt, hogy mi minősül életmentő támogatásnak, egyelőre nem lehet jól körülhatárolni. Az viszont biztos, hogy ez a külföldi támogatások 90%-ának felfüggesztését jelenti.^{2 3} A világ segélyezési rendszerében ez komoly kiesés, mivel 2024-ben a világ összes segélyezésének a 40%-át az Egyesült Államok adta. Mindez az amerikai költségvetésnek mindösszesen az 1,2%-át tette ki 2023-ban.⁴

Az USA forráscsökkentése több mint 130 országot érint. A kezelt források tíz legnagyobb kedvezményezettje és így a folyamat legnagyobb vesztesei csökkenő sorrendben a következők: Ukrajna, a Kongói Demokratikus Köztársaság, Jordánia, Etiópia, Ciszjordánia és Gáza, Szudán, Nigéria, Jemen, Afganisztán és Dél-Szudán. Ukrajna szempontjából különösen kedvezőtlen, hogy a visszaesés a katonai támogatásokat is érinti, amelyek az összes segély 11,4%-át teszik ki.⁵⁶

Globális segélyezési rendszer

2023-ban a segélyre szorulóak száma 311 millióra emelkedett, ezzel szemben a támogatásokra fordítható összeg 1%-kal kevesebb volt, mint egy évvel korábban. A finanszírozási hiány tovább mélyült, mivel az ENSZ által koordinált segélyprogramoknak csupán a 45%-át sikerült fedezni, ez az eddigi legalacsonyabb arány.

Ennek következtében a nemzetközi szereplők kénytelenek voltak a rendelkezésre álló forrásokat szigorúbb prioritások mentén allokálni. A 20 legnagyobb donor közül csupán 12 növelte támogatását 2023-ban, míg 8 ország csökkentette humanitárius hozzájárulását. Ezt tetézte az USAID források redukálása. Ahogyan az 1. táblázat mutatja, a globális donorok rangsorát korábban is az USA vezette. A harmadik világbeli országok nagy reményeket fűztek Kína hozzájárulásához a globális segélyezéshez. Ugyanakkor ezt az adatok nem támasztják alá.

² CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE, 2025

³ MILLER, 2025

⁴ PEW RESEARCH CENTER, 2025

⁵ PEW RESEARCH CENTER, 2025

⁶ CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE, 2025

Gyorselemzések 2025/4

A másik nagy probléma az, hogy az ENSZ új becslései szerint a 2022-es segélyek célzott és ténylegesen elért kedvezményezettjeinek száma országonként jelentős eltérést mutat: Burundiban, El Salvadorban és Guatemalában a segélyek a rászorulóknak 30%-ához vagy még kisebb hányadához jutottak el, míg Burkina Fasóban, Kenyában és Pakisztánban ez az arány kevesebb mint 50% volt. Ezzel szemben Afganisztánban, Etiópiában, Ukrajnában és Haitin a segélyprogramok hivatalosan 100%-os elérést jelentettek, annak ellenére, hogy komoly akadályok hátráltatták az ellátást, például etiópiai korlátozások vagy a haiti bandák erőszakos tevékenysége.⁷

Országok	Támogatás összege (USD milliárd)
USA	64,69
Németország	37,9
EU Intézmények	26,87
Japán	19,6
Egyesült Királyság	19,07
Franciaország	15,05
Kanada	7,97
Hollandia	7,36
Olaszország	6,12
Svédország	5,62
Norvégia	5,55
Svájc	5,22
Spanyolország	3,88
Ausztrália	3,25
Dél-Korea	3,16
Dánia	3,06
Írország	2,82
Belgium	2,81

⁷ THE NEW HUMANITARIAN, 2022.

Gyorselemzések 2025/4

I. Táblázat: Fejlesztési segélyek rangsora - 2023 (USD, milliárd). Forrás: Flourish. Elérhető: https://public.flourish.studio/story/2786612/?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR1Rndo8PRrTWf3LiDFFYtFh8GekKtE0DT1Wt5YqQByuejOdHzzT4NQ1ZA_aem_getXSQW9o3ELkHLA6pLff6Q (Megtekintés dátuma: 2025.03.31.)

Képes a világ pótolni az USA kiesését?

Az egyre növekvő igény adott a nehéz helyzetben lévő országok részéről, különösen, hogy kérdéses, mit történik az amerikai projektekkal a három hónapos felülvizsgálat után. Ezért kérdésként merül fel, hogy képes-e a világ többi része átvállalni ezt a felelősséget.

Kína eddig nem szerepel a fő befizetők körében. Az USA-val való összehasonlítás esetén a helyzet még szerényebb. A "*China's International Development Cooperation in the New Era*" jelentés szerint Kína 2013 és 2018 között összesen 42 milliárd USD-t, azaz évente átlagosan 7 milliárd dollárt költött külföldi segélyezésre.

Ezzel szemben az USA ugyanebben az időszakban 286 milliárd dollárt, évente 47,7 milliárdot fordított ilyen célokra. A kínai támogatás csak 14,6%-át tette ki az amerikai kiadásoknak.

2018 után Kína nem közölt hivatalos adatot a segélyezési programjáról. Egy 2024-es kereskedelmi minisztériumi (MOFCOM) jelentés szerint azonban a kínai támogatás éves átlagos összege 2013 és 2022 között 20,5 milliárd jüanra becsülik (ez átlagosan 3,13 milliárd dollár az átlag árfolyamon számolva ebben az időszakban). 2020 után a COVID-19 járvány, az utazási korlátozások és a gazdasági lassulás miatt Kína segélyezése visszaesett. A MOFCOM segélyezésekre szánt költségvetése hozzávetőlegesen 2018 és 2021 között 20%-kal csökkent, 19,7 milliárd jüanról (kb. 3 milliárd USD) 16,8 milliárd jüanra (kb. 2,6 milliárd USD).⁸

Az Egyesült Államok és Kína nemcsak eltérő mértékben, hanem más logika mentén használja a külföldi segélyeket. Kína háromféle formában nyújt támogatást:

- Vissza nem térítendő támogatások – klasszikus segélyek szociális, humanitárius és fejlesztési célokra.
- Kamatmentes hitelek – közszolgáltatások és társadalmi projektek finanszírozására.
- Kedvezményes hitelek – infrastrukturális és termelési beruházásokra, gépekre és technikai támogatásra.

⁸ KHARAS, 2021

Gyorselemzések 2025/4

A kedvezményes hitelek a legösszetettebbek: a tőkét a Kínai Export-Import Bank piaci alapon biztosítja, míg a kamat különbséget a külügyi segélyezési költségvetés fedezi. A kínai segélyek részben finanszírozási kedvezményként jelennek meg.⁹

Ebből látható, hogy Kína nemcsak volumenben nem képes az USA-t pótolni, de vélhetően nem is áll szándékában. „Segély” címszóval a legtöbbször csak újracsomagolt pénzügyi termékek értékesítését végzi. Így feltehető, hogy Kína csaldást fog okozni a harmadik világbeli országok számára. Kína pedig csak oda fog erőforrásokat küldeni, ahová közvetlen érdekei megkívánják, nem pedig oda, ahova a humanitárius igények indokolnak.¹⁰

Az Európai Unió egy másik olyan aktor, amelyre sokan számítanak a kiesés pótlására. A Tanács jelentése szerint 2023-ban az EU kollektív ODA-ja (amibe a tagállamok egyéni költségei is beleszámítanak) elérte a 95,9 milliárd eurót, szemben a 2022-es 93,3 milliárd euróval, illetve a 2021-es 71,6 milliárd euróval. Ez a 2021 óta tapasztalt növekedés azt mutatja, hogy az EU és tagállamai fokozott erőfeszítéseket tesznek a fejlődő országok, valamint a sérülékeny helyzetben lévő emberek támogatására. Ez 2022-ben és 2023-ban a globális hivatalos fejlesztési támogatás 42%-át tette ki.¹¹

Az is elmondható az EU-s forrásokról, hogy tényleges támogatások, és allokációban fedik a rászorulóknak igényeit. Az Európai Uniónak elemi érdeke a szubszaharai régió és a MENA régió stabilitásának megtartása, mivel eszkaláció esetén a migrációs nyomás rajta csapódik le. Így forrásai is követik az érdeket. Mivel a szükség ezekben a régiókban a legnagyobb, így elmondható, hogy ez win-win szituáció. Így az USA támogatások esetleges leállása esetén az Európai Unió még mindig képes lesz a fokozottan hátrányos régiók jelentős mértékű megsegítésére.

⁹ KHARAS, 2021

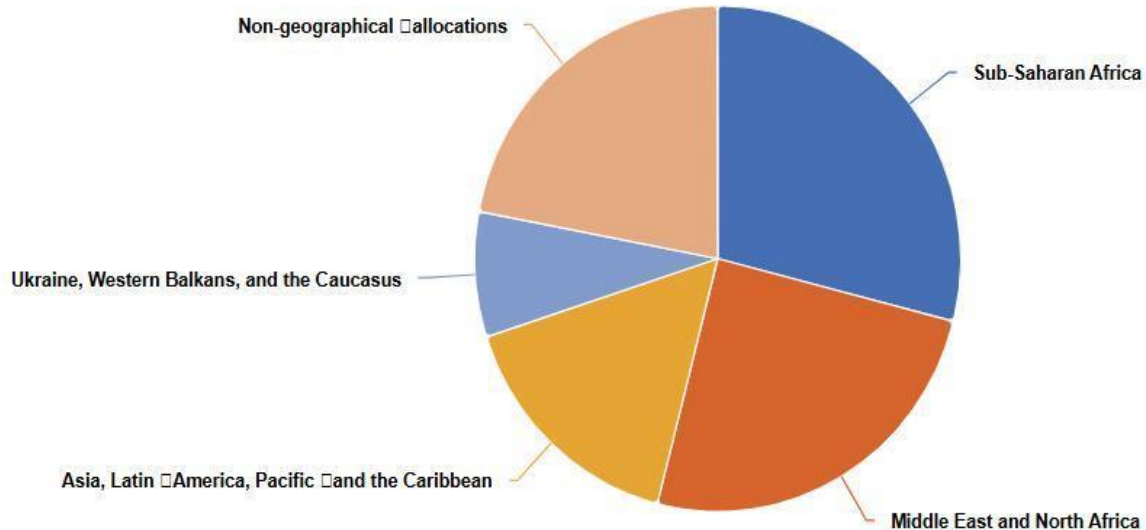
¹⁰ KHARAS, 2021

¹¹ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA, 2024

Gyorselemzések 2025/4

2025 EU humanitarian budget initial allocation

Breakdown by region (%)

1. Ábra: 2025-ös európai uniós humanitárius forrás allokációk. Forrás: European Commission: Humanitarian aid. Elérhető: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid_en#:~:text=Thanks%20to%20this%20additional%20funding%2C,most%20important%20crisis%20of%202022 (Megtekintés dátuma: 2025.03.31.)

Természetesen vannak olyan különutas országok, amelyek ha nem is globálisan, de lokálisan képesek nagyobb támogatásokat összpontosítani. Igaz, csak akkor, ha ezzel érdekeik is összhangban vannak.

Törökország sok esetben a saját régiójában túlterjeszkedve jelenik meg, mint támogató. Olyan török soft power kivetítésére alkalmas intézményeket, mint a Yunus Intézet, Diyanet és TIKKA már a 2000 évek első felében elkezdtek megjeleníteni a Balkánon és Afrikában. Ezek kulturális eseményeket, nyelvoktatást és ösztöndíjakat kínálnak. A hagyományos humanitárius segélyekben Törökország szintén szerepet vállal azon régiókban, ahol a török stratégiai érdekek megkívánják. Törökország 2014-ben 383 millió dollárnyi támogatást nyújtott. A teljes összeg egyharmadát tette ki a szubszaharai afrikai országoknak nyújtott segély. Emellett Törökország nemzetközi segélyszervezetekkel közösen is segített afrikai országoknak, például az Egészségügyi Világszervezet (WHO), a Vörös Félhold, valamint a Világélelmezési Program (WFP) révén. Több mint 7,5 millió dollárt juttattak el különböző afrikai országokba ezeknek a szervezeteknek a

Gyorselemzések 2025/4

közvetítésével. Összességében Törökország 2008 és 2017 között körülbelül 1,9 milliárd dollár értékű ODA-t nyújtott az afrikai kontinens számára. Ez alapján kijelenthető, hogy Törökország, bár nem rendelkezik az Egyesült Államokhoz vagy az Európai Unióhoz mérhető kapacitásokkal, mégis képes célzott és sürgősségi helyzetekben aktív szereplőként fellépni a nemzetközi fejlesztési térben. Ezt jól példázza az afrikai kontinensnek nyújtott támogatások alakulása: 2011-ben és 2015-ben jelentősen megemelkedett az odaítélt ODA összege, különösen a Szomáliának nyújtott humanitárius és sürgősségi segélyek révén – előbbi évben 93 millió USD-t, utóbbiban pedig 314 milli USD-t folyósított Ankara.¹²

Oroszország a Szovjetunió összeomlása után jelentős támogatásokat kapott külföldről. Azóta Oroszország átalakult a nettó segélyfogadó országból jelentős nettó donorrá. Az ország hivatalos fejlesztési támogatása (ODA) folyamatosan nőtt: 2004-ben 100 millió dollárról 2017-re több mint 1 milliárd dollárra emelkedett. Oroszország számára az együttműködés kiemelt területei az egészségügy, az élelmezésbiztonság, a mezőgazdaság, a humánfejlesztés, az oktatás és az intézményi kapacitásépítés. 2017-től kezdve viszont ezen források csökkenni, majd stagnálni kezdtek. Ha megnézzük, hogy hova fektette ezeket a forrásokat Oroszország, akkor láthatjuk, hogy nagy átfedésben van az egykori Szovjetunió segélyezési stratégiájával. 2019-ben a közel 1 milliárdos összegből 350 millió dollár Kubába ment. Ettől jócskán leszakadva érkeznek olyan országok, mint Kirgizisztán, Észak-Korea, Szíria, Örményország, Tádzsikisztán stb. Ez alapján látható, hogy bár Oroszország támogatásainak volumene jelentősen meghaladja Törökországot, esetében is elsősorban olyan regionális támogatások dominálnak, amelyek közvetlen geopolitikai érdekeivel állnak összhangban.¹³

India egy másik olyan szereplő, aki a korábbi évtizedekben jelentős segélyfogadóból, küldő ország lett. 2000 óta India Külügyminisztériuma több mint 65 ország számára nyújtott pénzügyi támogatást, összesen több mint 48 milliárd dollár értékben. Ebből 14,74 milliárd dollár vissza nem térítendő támogatás, 32,6 milliárd dollár kedvezményes hitel, valamint 656 millió dollár kapacitásépítési és képzési programokra fordított összeg volt. A támogatások leginkább India közvetlen közelébe mennek például Bhutánba, Afganisztánba, Nepálba, Sri Lankába. A közélkülföld országain túl ritkán jut jelentősebb támogatás. Afrika 2000 és 2024 között 594 millió

¹² HADJI, ÖZDEMİR, GÜNGÖR, 2022

¹³ PIEPER, 2021

Gyorselemzések 2025/4

dollár támogatást kapott Indiától, míg csak Nepál ebben az időszakban 1,15 milliárd dollárt. Ebből azt tudjuk kiolvasni, hogy Indiának még nincsenek olyan transzrégiós céljai, mint a fent említett aktoroknak és ehhez mérten segélyezési politikája is kevésbé ambiciózus.¹⁴

Összegzés

Láthatjuk, hogy a globális igények 2025-öt megelőzően sem voltak kielégítve. Az USA a globális támogatások meghatározó részét tette ki és a legnagyobb hozzájárulók lényeges lemaradásban vannak. Bár az EU a nagyobb nemzetállami fizetésekkel paritásban van, de Kína a volumenben elmarad a többi adományozótól. Az általa nyújtott „segélyek” többsége valójában kedvezményes hitel formájában kerül folyósításra. Az eddigi segélyek sem jutottak el maradéktalanul a nélkülözőkhöz.

Ráadásul az ENSZ által kért forrásokat az elmúlt években sem volt képes a globális közösség összegyűjteni. Így a jelenlegi helyzetben kijelenthető, hogy a segélyezések rendszerére a nagyhatalmi átrendeződés negatív nyomot hagyott. Ez nemcsak a mélyszegénységben élők életét fogja megnehezíteni, hanem a Globális Észak és Globális Dél közötti szakadékot is mélyíteni fogja.

Az USA-n kívül pedig a legtöbb helyzetben hiányoznak a kapacitások, Kína esetében pedig a politikai akarat. Törökország, Oroszország és India nem érnek fel volumenben a nyugati hatalmak szintjére, de egyes régiókban, ahova őket geopolitikai érdekek fűzik, képesek komoly támogatók lenni.

Az Európai Unió és tagállamai közösen az egyetlen szereplő, amely az USA-hoz mérten képes forrásokat biztosítani, de ezek elhelyezése is függ a stratégiai érdekeitől. A globális segélyezés rendszerének összeomlása nem fog bekövetkezni. Visszaesésre viszont lehet számítani, de a tény az, hogy az USA a három hónapos felfüggesztés lejárta után potenciálisan ismét visszazárlhat a globális hozzájárulásba.

¹⁴ NAINAR, 2024

Gyorselemzések 2025/4

Felhasznált irodalom:

CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE: U.S. Agency for International Development (USAID): An overview. Forrás: <https://www.congress.gov/crs-product/IF10261> (Megtekintve: 2025.03.25.)

DÉFIS HUMANITAIRES (2024. október 29.): Summary: Humanitarian funding and reform. Forrás: <https://defishumanitaires.com/en/2024/10/29/summary-humanitarian-funding-and-reform/#:~:text=However%2C%20despite%20these%20growing%20needs%2C,humanitarian%20funding%20and%208%20reduced> (Megtekintve: 2025.03.25.)

EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA (2024): Official development assistance: the EU and its member states remain the biggest global provider. Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/06/24/official-development-assistance-the-eu-and-its-member-states-remain-the-biggest-global-provider/> (Megtekintve: 2025.03.25.)

HADJI, Aboubekr – ÖZDEMİR, Hakan – GÜNGÖR, Ahmet (2022): Turkey's foreign aid policy towards Sub-Saharan Africa in the context of human security. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 39(2), 149–162. Forrás: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2803117> (Megtekintve: 2025.03.25.)

HILLMAN, Jonathan – SACKS, David (2021): China's humanitarian aid: Cooperation amidst competition. *Center for Strategic and International Studies (CSIS)*. Forrás: <https://www.csis.org/analysis/chinas-humanitarian-aid-cooperation-amidst-competition> (Megtekintve: 2025.03.25.)

KHARAS, Homi (2021): Can China fill the void in foreign aid? *Brookings*. Forrás: <https://www.brookings.edu/articles/can-china-fill-the-void-in-foreign-aid/> (Megtekintve: 2025.03.25.)

MILLER, Zeke (2025): Trump moves to gut foreign aid programs, escalating long-running battle. *AP News*. Forrás: <https://apnews.com/article/trump-usaid-foreign-aid-cuts-6292f48f8d4025bed0bf5c3e9d623c16> (Megtekintve: 2025.03.25.)

NAINAR, Arjun (2024): India's Foreign Assistance: Trends, Processes, and Priorities. *ORF America*. Forrás: <https://orfamerica.org/newresearch/india-foreign-assistance-priorities> (Megtekintve: 2025.03.25.)

Gyorselemzések 2025/4

PEW RESEARCH CENTER (2025. február 6.): What the data says about U.S. foreign aid. Forrás:

<https://www.pewresearch.org/short-reads/2025/02/06/what-the-data-says-about-us-foreign-aid/> (Megtekintve: 2025.03.25.)

PIEPER, Oliver (2021): Russia's development policy: Concepts and implementation (Analysis No. 443). *Konrad-Adenauer-Stiftung*. Forrás:

<https://www.kas.de/documents/252038/16166715/Russias+Development+Policy+-+Concepts+and+Implementation.pdf/99082856-b969-6fec-844e-4cf42ebf068e>

(Megtekintve: 2025.03.25.)

THE NEW HUMANITARIAN (2022. december 1.): The divide between what emergencies need, and what donors provide, keeps growing. Forrás:

<https://www.thenewhumanitarian.org/news/2022/12/01/financing-appeals-OCHA-global-humanitarian-overview> (Megtekintve: 2025.03.25.)

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155.

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

© Németh Márton, 2025

© Migrációkutató Intézet, 2025

Sorszám: 2025/4